

2. Національний банк України – офіційний сайт / Безготівкові розрахунки URL:
<https://bank.gov.ua/payments/nocash>

Саченко С.І.

кандидат економічних наук, доцент
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ АУДИТУ

Динамічність сучасного економічного середовища вимагає швидкого реагування суб'єктів господарювання на зміни умов їх функціонування та потреб споживачів. Відповідно, оперативність проведення аудиту та узагальнення його результатів можуть мати суттєвий вплив на рівень прибутковості здійснення діяльності чи ведення бізнесу. Таким чином, актуальною проблемою є комп'ютеризація процедур аудиту та обґрунтування їх теоретико - методичних й організаційних засад.

Досліджуючи проблеми автоматизації аудиту в Україні, А.О. Саюн зазначає, що їх причини слід розмежувати на 2 основні групи: загальногалузеві та технологічні [3]. При цьому, вчена погоджується з переліком проблем, що визначений О.В. Шипуновою.

Б.В. Кудрицький вважає, що ситуація, яка склалася з автоматизацією аудиторської діяльності в Україні, змушує констатувати наявність проблем, котрі стримують розвиток вітчизняних інформаційних технологій в аудиторській діяльності та вимагають визначення шляхів її подолання. У зв'язку з цим, украї важливим завданням стає виявлення тих стримуючих причин, що зумовлюють такий стан справ, їх аналіз з метою розробки шляхів їх подолання. Він також стверджує, що ефективність діяльності в процесі аудиторських перевірок ще не забезпечує вітчизняним аудиторам вирішальних конкурентних переваг [2].

Варто зауважити, що останнє твердження характеризується дискусійністю, оскільки саме рівень ефективності є визначальним чинником функціонування аудиторських фірм. Лише ті з них, котрі здатні оперативно та якісно формувати дієві висновки (в тому числі щодо можливостей посилення позицій суб'єкта аудиту на ринку) продовжують свою діяльність. Натомість менш конкурентоздатні аудиторські фірми не мають шансів вижити в умовах ринку.

Низка авторів, зокрема, Р. Вебер [7], Б. Дженкінс і П. Кук [6], С.В. Івахненко [1] та інші визначають загальні засади аудиту в умовах комп'ютеризації та сучасних інформаційних систем, а також вказують на деякі сутнісні характеристики, що з ними пов'язані. С.В. Івахненко також досліджує різні підходи до визначення господарського контролю та аудиту, а також розглядає поняття та сутність контролю й аудиту, їх застосування в умовах інформаційних технологій [1].

Розробка й обґрунтування загальних засад процесу аудиту в умовах комп'ютерного середовища й використання сучасних інформаційних систем при здійсненні його процедур вимагає дотримання певних принципів. Задля досягнення максимальної ефективності аудиту щодо кожного блоку, який відповідає етапам його проведення, потрібно встановити специфічний перелік вимог і принципів.

З позиції аудиту як складової комп'ютерної інформаційної системи управління ці вимоги варто дещо деталізувати з урахуванням специфіки аудиторських процедур і етапів їх здійснення. Зокрема, правомірно дотримуватися вимоги щодо врахування управлінських запитів в отриманні необхідної аудиторської інформації у визначені періоди часу. Якщо йдеться про процес керування виробництвом, то цілком зрозуміло, що аудит звітності не дасть належного ефекту. Адже він може мати вплив лише на майбутню організацію

виробничих аспектів. Натомість більш дієвим у цьому контексті буде аудит, який здійснюватиметься щодо об'єктів обліку чи процесів, котрі беруть участь або здійснюються в момент виробництва.

Вимога щодо доцільності вибору найбільш ефективних технологій опрацювання даних в процесі проведення аудиту відповідає критерію підвищення його ефективності, оперативності та якості.

Взаємодія використовуваних програмних продуктів з комп'ютерною системою суб'єкта аудиту дає змогу без особливих затрат формувати неупереджену й об'єктивну інформаційну базу прийняття управлінських рішень та формувати конкурентні переваги в діяльності.

Дотримання вимог в поєднанні з обґрунтованими принципами побудови комп'ютерної системи аудиту, що відповідають його специфіці як процесу, уможливить досягнення таких цілей як контроль, рекомендації щодо можливостей підвищення ефективності діяльності, формування іміджу суб'єкта господарювання та інші. Зважаючи на різноманітність цілей, а також враховуючи специфіку етапів аудиту, при побудові комп'ютерної системи варто дотримуватися певних принципів. При цьому має бути досягнуто максимальної ефективності аудиту.

Український ринок програмного забезпечення в галузі аудиту наразі знаходиться на стадії початкового розвитку й значно відстає від розвинутих країн. Така ситуація пояснюється проблемністю розробки програмного забезпечення, що насамперед пов'язана зі складною структурою аудиту.

Однак, В.Д. Шквір, І.В. Борщук, Н.І. Федішин вбачають більш глибокі причини та стверджують, що серйозними факторами, які перешкоджають позитивному вирішенню вказаного питання, зокрема є:

- відсутність необхідних методів і інструментальних засобів, які б забезпечували інформаційну та програмну сумісність (стикування) аудиторських бухгалтерських систем;
- відсутність необхідних стандартів, які б регламентували процес аудиторської перевірки автоматизованим способом [5, с. 624-625].

Також названі автори зауважують, що на ринку програмних продуктів зовсім відсутні будь-які автоматизовані інформаційні системи для проведення зовнішнього аудиту [5, с. 624].

Позитивно слід оцінити підхід встановлення певної обґрунтованої межі глибини дерева рішень, оскільки надмірна роздрібненість призводить до ускладнення та збільшення затрат часу на проведення аудиту.

Розвиток такого напрямку наукових досліджень є надзвичайно важливим з двох основних причин:

- 1) Важливо розвивати вітчизняний ринок програмних продуктів автоматизації зовнішнього аудиту, щоб через конкуренцію досягати зниження їхньої вартості;
- 2) Такі дослідження сприятимуть подоланню проблем, пов'язаних з використанням сучасних інформаційних систем при проведенні аудиту.

Список використаних джерел:

1. Івахненко С.В. Поняття комп'ютерного контролю та аудиту. Вісник Міжгалузевого інституту управління. – 2009. – № 2. – С. 56-60.
2. Кудрицький Б.В. Комп'ютеризація аудиторської діяльності в Україні: проблеми та шляхи подолання. Фінанси, облік і аудит. – 2011. – № 18. – С. 320-327.

3. Саюн А.О. Проблеми і перспективи розвитку автоматизації аудиту в Україні. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 3(18). – С. 261-265.
4. Саченко С.І. Комп'ютеризація аудиту: теорія та практичні рішення. Інноваційна економіка. – Тернопіль, 2015. – № 1. – С. 250-256
5. Shkvir V.D., I.V. Borshchuk, N.I. Fedyshyn. (2009), “The concept of integrated automated information system of accounting, analysis and internal audit”, Visnyk Natsionalnoho Universitetu “Lvivska Politechnika”, No. 647, pp. 618-625.
6. Jenkins B., P. Cooke, P. Quest. (1992), “An audit approach to computers, London: Coopers & Lybrand Deoitte (United Kingdom), 572 p.
7. Weber R. (1999), “Information systems control and audit”, Upper Saddle River, Prentice-Hall, Inc., 1013 p.

Сисосва І.М.,

кандидат економічних наук, доцент
Вінницький навчально-науковий інститут
економіки Тернопільського національного економічного університету, Україна;

Балазюк О.Ю.,

кандидат економічних наук, доцент
Вінницький навчально-науковий інститут
економіки Тернопільського національного економічного університету, Україна

РІВЕНЬ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ – ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНОГО АУДИТУ

Соціальний аудит — процес оцінки, підготовки звіту, підвищення ефективності функціонування та стилю роботи організації, засіб вимірювання її впливу на суспільство в цілому. За допомогою соціального аудиту можна виміряти ступінь корпоративної соціальної відповідальності. Ним оцінюються насамперед формальні й неформальні правила поведінки всередині організації, думки сторін, зацікавлених у діяльності компанії, з метою вибору умов, сприятливих для менеджменту якості та розвитку людських ресурсів. Подібно до внутрішнього фінансового аудиту, соціальний аудит вимагає чіткої постановки критеріїв дослідження: яких результатів компанія прагне досягти, думка яких груп громадськості впливає на успіх її бізнесу і в яких показниках буде вимірюватися її ефективність.

Необхідність формування системи соціального аудиту зумовлена такими чинниками:

— на практиці розвиваються такі форми роботи з персоналом, як аутсорсинг та аутстафінг, упроваджується система аудит персоналу, яку на сьогодні законодавчо так і не врегульовано. Аутсорсинг (з англ. *outsourcing* – використання зовнішнього джерела/ресурсу) – це передача організацією певних видів або функцій підприємницької діяльності іншій компанії, що діє в потрібній області, на підставі договору. Що стосується терміну «аутстафінг» (з англ. *outstaffing* – діяльність із надання персоналу) – роботодавець наймає спеціаліста у певній сфері, який фактично працюватиме на території його «клієнта», тобто замовника. Ця схема активно використовується ІТ компаніями, адже має багато переваг перед іншими способами організації трудових відносин, про що детальніше йтиметься нижче;

— у вітчизняній практиці розпочався процес публічного виведення великих підприємств на міжнародний ринок, що зумовлює необхідність додержання міжнародних норм, у тому числі у сфері соціально-трудова відносин. Таким чином, у зв'язку з інтеграцією українських компаній до міжнародних корпорацій, появою представництв і дочірніх підприємств транснаціональних компаній (ТНК) в Україні, поширенням досвіду